Prof. Camelia Vânătoru

CÂTEVA ASPECTE ALE COLINDATULUI PĂDURENILOR, ÎN OPERA ETNOMUZICOLOGULUI PROF. CORNELIU BOGARIU

În arealul spiritual al Ţinutului Pădurenilor, la sărbătoarea creştină a Naşterii Mântuitorului Iisus Hristos, se manifestă cu pregnanţă o serie de obiceiuri tradiţionale specifice, dintre care **Colindatul** este mai vechi decât praznicul propriuzis[1]. Astfel, pe aceste meleaguri, Crăciunul este celebrat prin colindatul fiecărei gospodării, de către cetele de feciori, bărbaţi căsătoriţi şi bătrâni[2].

Acest obicei al colindatului la Pădurenii Hunedoarei a făcut obiectul cercetării unor cunoscuţi etnologi, precum: Emilia Comişel – „*Antologie folclorică din Ţinutul Pădurenilor (Hunedoara)*"[3], Maria Kahane – „*Cântece şi jocuri din Ţinutul Pădurenilor, Regiunea Hunedoara*"[4], Ovidiu Bârlea – „*Monografia folclorică a Ţinutului Pădurenilor*"[5] ş.a.

De asemenea, o atenţie aparte s-a acordat culegerii şi repertorizării colindelor pădureneşti, pe acest palier remarcându-se etnomuzicologul şi folcloristul hunedorean **prof. Corneliu Bogariu** (1944-2010)[6]. Acesta, concomitent cu activitatea la catedră, a acordat o atenţie aparte cercetării colindelor, în spaţiul hunedorean. Astfel, după anul 1980, a cutreierat un număr impresionant de sate din judeţul Hunedoara, de unde a cules circa 1.200 de colinde, texte şi melodii, tezaurizând un adevărat corpus folcloric al pieselor de gen manifeste în cadrul sărbătorilor de iarnă[7]. Unele aspecte etnomuzicologice constatate le-a comunicat lumii ştiinţifice, prin intermediul articolelor, studiilor şi lucrărilor: „*Structuri tipice şi atipice ale colindei în spaţiul folcloric hunedorean*", „*Convorbiri privind colindatul şi alte practici de iarnă*", „*Colinde hunedorene*"[8].

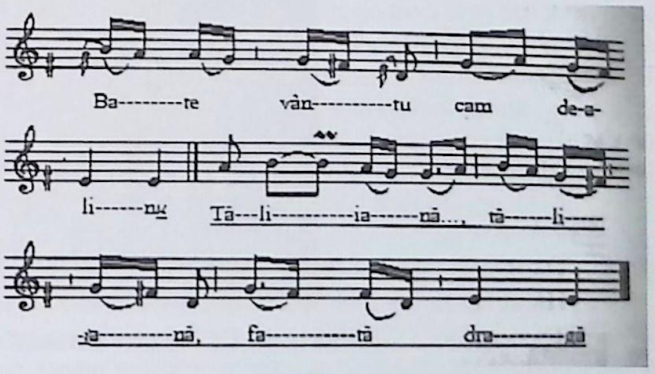
O covârşitoare parte din această agoniseală a văzut lumina tiparului, datorită efortului de redactare a **prof. Marcel Lapteş**, sub egida Centrului de Cultură şi Artă al Judeţului Hunedoara (instituţie denumită, până în 2017, Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Hunedoara – Deva), în cadrul **Colecţiei „Ethnologica"**. Într-un atare context editorial, între anii 2002-2016, au fost publicate 10 volume de colinde culese de prof Corneliu Bogariu (textul şi linia melodică), respectiv: „*Printre lini, printre mălini*" (vol. I, 2002); „*Roşu soare a răsărit*" (vol. II, 2003), „*Fete mari făclii s-aprindă*" (vol. III, 2006), „*Cu peana,... cu colţu,... cu cornu*" (vol. IV, 2006), „*Berbecaş cu coarne-ntoarse*" (vol. V, 2010), „*În grădină la fântână*" (vol. VI, 2012), „*Jos în câmpul soarelui*" (vol. VII, 2013), „*Înaintea curţilor*" (vol. VIII, 2013), „*Sub dalbul răsărit*" (vol. IX, 2016), „*Baierul şi salba dalbă*" (vol. X, 2016). Din păcate, autorul nu a mai apucat să se bucure pe deplin de munca sa, deoarece, în timpul vieţii, i-au fost editate doar cinci volume din totalul de zece, celelalte, tehnoredactate impecabil pe suport magnetic, fiindu-i publicate postum.

Ţinutul Pădurenilor a fost valorificat în volumul nr. VII al acestei serii, intitulat „***Jos în câmpul soarelui***", care cuprinde 91 de colinde culese de prof. Corneliu Bogariu, din satele: Cerişor, Feregi, Goleş, Merişoru de Munte, Muncelu Mare, Muncelu Mic, Poienița Tomii, Ruda, Runcu Mare, Runcu Mic, Toplița[9]. Constituind un veritabil repertoriu, lucrarea clasează tipologic colindele pădureneşti potrivit unor criterii intuite de cercetător: „Gazda", „Coline de familie", „Junele", „Fata", „Vânătorul", „Păstoreşti", „Moralizatoare", „Metamorfoza şi Geneza", „Zise ţigăneşti", „Diferite", „Urări", „Religioase"[10].

Prof. Corneliu Bogariu ne prezintă aceste colinde cu metodă etnomuzicologică adecvată, astfel încât să fie conservate **motivele arhaice**, dar piesele să fie inteligibile şi transmisibile publicului interesat, pentru aceasta fiind necesară „*puţină ştiinţă de a citi textul şi minimă pricepere de a descifra melodia*"[11].

Pentru edificare optimă, din acest volum, citâm colinda „***Bate vântul cam de-alin***", piesă culeasă de la Toma Avram, din Poienița Tomii, în anul 1982[12].

„Bate vântu' cam de-alin

Bate vântu' cam de-alinu',
Dăliiană, Dăliiană – fată dragă!
*
Cam de-alin din cer seninu',
Miez de noapte la fereastă,
Zori de zî în casa noastă.
-Ce vânt, maico-i, acesta-i vântu'?
-Mica me', zoluba me're,
Mică eşti – puţân pricepiu'.

Că nu-s vânturi-vânturele,
Ci-s dragi peţâtorii tăiu';
Vin la mine, te cer pe tine.
Şî cer mult pe lângă tine:
Cer pluguţ cu patru boiu',
Şi-o mie dalbă de oiu',
Şi-o mie de miorele,
Şî cincizeciu' de berbeciu'.
-Din pluguţ cu patru boiu',
Da-mi-ar maica hăi doi boiu',
Hăi doi boi mai dinăpoiu',
C-ăia-s cârma carului,
Carului şi-a plugului;
Din mia dalbă de oiu',
Da-mi-ar maica zece miele;
Din cincizeciu' de berbeciu',
Da-mi-ar maica douăzeciu';
Şi murguţu' – cal bunuţu',
Din cinstea părinţiloru'
Şi din fala fraţiloru'.
Şi, te, fiico, veseleşte,
C-o-nchinăm cu sănătate,
Gazdei – mare bogătate!"

Întregul epos al colindei hunedorene din zona etnografică Ţinutul Pădurenilor este o adevărată carte a restituirii frumuseţii şi demnităţii satului, cu valorile sale ancestrale şi cu permanenţa sa spirituală, un mesaj peste timp pe care ni-l propune prof. Corneliu Bogariu, atât nouă, dar mai ales generaţiei tinere, ca o datorie a păstrării obiceiurilor şi datinilor străbune.

Note bibliografice:

1. Rusalin Işfănoni, *Pădurenii Hunedoarei, o viziune etnologică*, Bucureşti, Editura Mirabilis, 2004, p. 129.
2. *Ibidem*.
3, Emilia Comişel, *Antologie folclorică din Ţinutul Pădurenilor (Hunedoara)*, Bucureşti, Editura Muzicală, ediţia I-a, 1959, ediţia a II-a, 1964.
4. Maria Kahane, *Cântece şi jocuri din Ţinutul Pădurenilor, Regiunea Hunedoara*, în „Revista de Folclor", editor Institutul de Cercetări Etnografice şi Etnologice, nr. I/1956, Bucureşti, pp. 172-210.
5. Manuscris inedit păstrat la Arhiva Institutului de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu" din Bucureşti.
6. Marcel Lapteş, *Folcloristica hunedoreană, de la începuturi până în prezent*, Deva, Editura Corvin, 2014, p. 182.
7. ***, *Judeţul Hunedoara, Monografie, Vol. 5: Personalităţi hunedorene*, Deva, Editura Emia, 2015, p. 135.
8. Corneliu Bogariu, *Structuri tipice şi atipice ale colindei în spaţiul folcloric hunedorean*, în „Mioriţa", Deva, nr. 3/1997; Idem, *Convorbiri privind colindatul şi alte practici de iarnă*, vol. I-III, 2003-2004; Idem, *Colinde hunedorene,* vol. I-II, Cluj-Napoca, 1999.
9. Corneliu Bogariu, *Jos în câmpul soarelui. Colinde din judeţul Hunedoara*, vol. VII, Colecţia „Ethnologica", nr. 24/2013, redactor prof. Marcel Lapteş, Deva, Editura Karina, 2013, 248 p.
10. *Ibidem*.
11. *Ibidem*, p. 4.
12. *Ibidem*, pp. 32-33.

Colindători din satul Ciulpăz (foto: Nicu Jianu)